

ELŐFIZETÉS

HELYBEN	VIDÉKEN:
Egy évre	240 Lei.
Fél évre	120 Lei.
Egy negyed évre	60 Lei.
Egy hóra	20 Lei.

Hirdetések ársabás szerinti díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és Császári Egyesült Vas-
CD utak palotájában, CD

KIADÓHIVATAL

Aradi Nyomda Vállalat

Bulevardul Regele Ferdinand I.
(János térszercege) 22, szám

TELEFON-SZÁM 161.

ARAD, 1922.

Főszerkesztő: STAUBER IOZSEF.

Csütörtök, április 13.

A magyarság nevében.

A parlament husvéti Kapuzárkása előtt a romániai magyarság egyetlen kamarai képviselője Bernády György dr. hatalmas beszédet mondott a kamarában, amely beszédben leszögezte a magyarság álláspontját az új helyzettel szemben s rámutatott mindazon sérelmekre, amelyeket a magyarság az imperium átvétele óta kénytelen volt elszenvedni. Lapunk terjedelméből korlátolttsága nem engedi meg nekünk, hogy ezt a beszédet egész terjedelmében közöljük, ép azért be kell érniünk azzal, hogy annak csak a gondolatmenetét vizsgáljuk.

Bernády Képviselő beszédje bevezetésében beszámol arról a fájdalmas érzésről, melyet az anyaországtól való elszakadás az itteni magyarságból kiváltott. Ennek dacára azonban a magyarság távol áll minden irredentizmustól és helyzetén az állam illetékes tényezőivel való egyetértésben akar javítani, még pedig a polgári társadalmon felépült rend alapján. Azután szóvá teszi azt a számtalan hazaárulást és összeesküvést, melyet egyes magyarok ellen indítottak, de amelyek a tárgyalások folyamán többnyire semmiségekbe zsugorodtak össze. Nem állítja, hogy a magyarok között nincsenek rajongók, ábrándozók és túlfeszített idegzetű emberek, hiszen ilyenek akadnak minden nemzet kebelében, de azokért nem lehet felelőssé tenni a kapcsolt részek magyarságának egyetemét. A magyarság általában kész minden erejét a normális viszonyok helyreállítása érdekében megfeszíteni. Amde sajnálattal kénytelen megállapítani, hogy addig senkisémm törődött a magyarság bajával és senkisémm akarja észrevenni a magyarság megértésre való készségét. Azután rátér a magyar egyházak és magyar iskolák ügyének rendezetlenségére, hátrá a magyar püspökök sürgetve sürgették a rendezést. Ennek tudható be, hogy ezekre megy azon magyar gyermekek száma, kik a legelemből oktatást is nélkülöznek. Magában az ország fővárosában, Bucarestben is több mint ezer magyar gyermeknek nincs iskolája, miután az e célra szolgáló helyiségeket már évekkel ezelőtt elrekvirálták. Így bántak az egyházak építleteivel is, úgy hogy az egyházak alkalmazottai szállodákban kénytelenek meghuzódni. Azután festi az esküt nem tett, de esküre jelentkező tisztviselők siralmas helyzetét. A később eskütételre jelentkező ügyvédek helyzete nem különb. Majd rátér arra a lehetetlen állapotra, mely az állami nyelvnek máról holnapra való kötelezővé tételéből állott elő. Felpanaszolja a magyar színök viselésének eltiltását is. Kulturális és társadalmi intézményeink végveszedelembé ju-

toftak. Így első sorban a nagy multtal bíró Emke és az egész magyarságot magába foglaló Magyar Szövetség. Az agrárreformnak híve a magyarság, de követeli a végrehajtásban az egyenlő elbánás elvének alkalmazását.

Végül rátér a választási visszaélésekre, melyeknek az a következménye, hogy ma csaknem kétmilliónyi magyarságnak ő az egyetlen képviselője. Ennek dacára rész kíván venni a parlament munkájában, mert az a meggyőző-

dése, hogy így szolgálja legjobban a magyarság ügyét. Vállalunk minden kötelességet és kötelezettséget, de ennek ellenében elvárja, hogy a jogokban is egyenlők legyünk. Miként beszéde bevezetésében, úgy a befejezésében is újból hangoztatja, hogy „minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy ne csak hűséges fiaik legyünk fajnunknak, becsületes ápolói kultúránknak, de önzetlen és minden áldozatra kész és hű polgárai legyünk a román királyságnak is.”

szem ez a változás egy egész világ összeomlását, ideáljainknak megsemmisülését jelentette mi nekünk nézve. Szülőföldünk államjogi helyzetének megváltozása azonban nemcsak fájdalmas érzéseket váltott ki a mi kebelünkben, hanem azon kötelesség elé is állított bennünket, hogy határozzunk jövőnk sorsunk, államjogi hovatartozásunk tekintetében. Az elhatározás nem könnyű, de elhatározásunk őszinte becsületes és utógondolat nélküli.

(Az állami rend hível.)

Távol állunk az Irredentizmusról, nem vállalunk semmiféle közösséget bolsevista és anarchista mozgalmakkal, nem táplálunk semminemű a jelen állam és társadalmi rend felbontására irányuló gondolatot, a tulajdon szentségén és a polgári társadalmon felépült államrendnek vagyunk hívei. Nem állunk az ezen állam keretén kívül élő festvéreinkkel semminemű politikai összeköttetésben. Elutasítjuk magunktól úgy az imen repatriáltak, mint a mai Magyarországból emigrált és az összes többi hivatalnok atyáskodó utmutatásait. Magunk akarunk a magunk sorsának intézői lenni, a saját lábunkon akarunk és fogunk járni. Magunk akarjuk a magunk dolgait ezen állami illetékes tényezőivel megtárgyalni s bizva igazságunkban és az arra illetékesek belátásában nem reflektálunk semminemű illetéktelen támogatásra. Mi kizárólag idehaza, ezen állam keretén belül kívánunk a bennünket illető összes kérdések megoldása érdekében becsületes munkát végezni.

(A rajongók.)

Mindemellett szemben az a kérdés intézhető hozzám, hogy honnan akkor a fajtestvérem elben indított hazaárulást összeesküvési perek végtelen sorozata? Ezen kérdésre az válaszolom, méltóztassanak az eddig kifejezett perek végtelen sorozatát tanulmányozni s akkor rövidesen magméltoztatnak állapítani azt, hogy alig volt egyik vagy másik perek komoly alapja.

En nem mondom, hogy nincsen a mi sorainkban egyetlen rajongó, egyetlen álmódzó, vagy túlfeszített idegzetű ember, ezekért azonban nem vonható felelősségre az ország, ezeknek könnyelműségéről, kehaságáról, hibájáról, vagy bünéért nem vagyunk való menynyien meghéltvegezhető, vagy éppen elítélhető. Éppen azért arra kérem az ország minden polgárát, hogy ne általánosítsa, ne méltóztassanak egy-egy rajongó könnyelműségét, meg gondolatfenségét, vagy hibáját az itt élő két millió lelket számláló

A közvélemény hívására.

(Duca külügyminiszter beszéde.)

BUCURESTI. A Kamara mai ülésén Orleanu elnökölt. A Ház a felirati vitát folytatta. Putcariu nemzeti szocialista az erdélyi munkásság nevében bizalmatlanságát fejezi ki a kormány ellen. Leonte Moldován válaszolt Jorga tegnapi beszédére és bírálta Erdély állásfoglalását a regáttal szemben. Duca külügyminiszter hosszabb beszédben reflektált az eddigi felszólalásokra. A parlament belső viszonyairól nem akar beszélni. „Anyi tény, hogy a közvélemény három évig hiába várta a konszolidációt és így a liberális párt a közvélemény hívására jött. Az új alkotmány összeállításához azonnal hozza kell fogni. A liberális kormány kész programmal jött és tudja, milyen szellemnek kell uralkodnia egy modern államban. Bernády György beszédére azt válaszolta, hogy Nagyrománia állampolgárainak nemzeti különbség nélkül egyenlő jogaik vannak. Moldován Leontes a lakbérleti törvényjavas-

lat ellen beszélt. Elesen támadja Florescu javaslatát. Az előrehaladt idő miatt az elnök bezárta az ülést.

Az éjeli ülésen Moldován Leontes folytatta beszédét. Florescu igazságügyminiszter emelkedett szólásra és kijelentette, hogy a felszólalások következtében a következő módosításokat ajánlja:

1. Az összes bérleti szerződések egy évre meghosszabbítandók. Összel a kamara új törvényjavaslatot fog hozni, amellyel további két évvel meghosszabbítják a szerződések.
2. A lakberek az 1916. évi bér száz százalékával emelhetők.
3. Az üzlethelyiségeket 200, illetőleg 400 százalékkal emelhetők.
4. Kávéházak, vállalatok, bodogák béremelését egy kiküldött bizottság fogja eszközölni.
5. A fel-emelt bérék fizetése a törvény életbeléptetése után egy hónappal lép életbe.
6. Senki sem költözhetik más lakásba a központi lakáshivatal engedélye nélkül. Ezután az ülés véget ért. (RTI—Rador.)

Egyenjogosultságot Igénylünk

(Bernády György beszéde a kamarában.)

A Bucuresti Kamara április 10-i ülésén felszólalt a képviselőház egyetlen magyar tagja, Bernády György, aki magyar őszinte séggel és nyíltsággal tárta fel az erdélyi magyarság sérelmeit és fényes elokvenciával követelte minden téren a magyarság egyenjogúsítását. Bernády beszédének eddig nyoma sem volt az erdélyi sajtóban. Az Aradi Közlönynek módjában állott az érdekes beszédet megszerezni és abból a következő részleteket közli:

(A fájdalmas érzés.)

Kötelességérzetem és az a különleges helyzet, hogy a román királyságban élő legnagyobb kisebbségnek, a mintegy két millió lelket számláló romániai magyarságnak én vagyok ebben a törvényhozó testületben az egyetlen képviselője, azt parancsolták nekem, hogy ragadjam meg a kínálkozó kedvező alkalmat és így kezdem rövid vonásokban megis-

meríteni, mert Önöknek igen jelentékeny része kizárólag igen sokszor rosszakaratu, tendenciózus, felújít hírekből ismer és ezek alapján ítélt meg bennünket. Idáig a legjobb igyekezetünk dacára sem sikerült magunkat megfelelő módon megismertetnünk. Nem tagadom, őszintén bevallom, fájdalmas érzésekkel töltött el bennünket az a változás, amely a nagy háborút követőleg szülőföldünk államjogi helyzetében bekövetkezett. Ezen azonban senkinek sem szabad megütökönie, hiszen mindannyiunknak igen gyakran tapasztalunk kellett azt, hogy egészen jelentéktelen, apró, a mindennapi szokásainktól eltérő, azokkal ellenkező körülmények is képesek bennünket kellemetlen érzésekkel eltölteni. Annak inkább jogosult volt tehát az a fájdalmas érzés, mely szülőföldünk államjogi helyzetének megváltozása folytán az ezen ország területén élő magyarság összeségét eltöltötte. Hi-

magyarság összességének terhére betudni, hanem méltóztasanak az óriási mértékű, tulnyomó többségben lévő józan, komoly, higgadt, munkás, a megnyugvást kereső, megnyugodott tömegre figyelemmel lenni és felőlünk ezeknek magatartását szem előtt tartva ítéletet, bírálatot mondani. Ha így és ezen az alapon lesznek szivesek tájékozódni és megfelelő tájékozódás után ítéletüket meghozni, akkor nincs kétségem az iránt, hogy ítéletük nemcsak fel fog bennünket a minket most alaptalanul terhelő vádak alól menteni, hanem egyenesen megfogja állapítani azt is, hogy mi, az itteni magyarság egyeteme ezen állam, a román királyság lakosságának egy igen hasznos, józan, becsületes, munkás, megbízható, hűség és konzolidálódás érdekében hasznosan értékesíthető eleme vagyunk.

(Senki se törődik velünk.)

Mindemellett a román állampolitikai helyzetünk megváltozásának negyedik évében, még ma is fájdalmasan tapasztaljuk és érezzük állandóan azt, hogy senki sem törődik a mi gondjainkkal, bajainkkal és senki sem akarja az államunk fölött óhajtott megnyugvásra, megértésre való készségünket észrevenni és senki sem foglalkozik komolyan azzal a kérdéssel, hogy miként is volnának ezek a nemcsak bennünket, a Románia területén lévő magyarság egyetemet, hanem az állam várva-várt konzolidációját, fejlődését és gyarapodását is közelről érdeklő kérdések véglegesen és mindnyájunkat megnyugtató módon megoldhatók? Népünk az állam hivatalos nyelvének kizárólagos használata tekintetében nap-nap után életbe léptetett, szigorító rendelkezések következtében, különösen ott, ahol nagyobb zárt tömegekben lakik igen rövid időn belül már a szó szoros értelmében lehetetlen helyzetbe kerül. Nem győzi a kérések lefordításáért fizetendő igen tekintélyes költségeket s e mellett igen gyakran nem eléggé intelligens, avagy éppen megbízhatatlan fordító kezébe kerül s akkor nemcsak jogos kérelmével utasítatik el, hanem még egyébként is meggyülik a baja. A bíróságok előtt tárgyalások ugyanezen okból s mert a jelenben működő bírák és ügyészek csak egy igen jelentéktelen hányada ismeri a mai anyanyelvünket, mind nehezkesebbé válnak.

(A Magyar Szövetség.)

Magyar szervezeteink, kulturális és társadalmi intézményeink egy jelentékeny része még ma sem képes a maga rendeltetésének megfelelni, hivatását betölteni. A romániai magyarság egyetemét magába foglaló „Magyar Szövetség” fölött részben azon a címen, hogy annak vezetősége nem képviselheti a demokratikus érzésű tömegeket, részben más minden komoly alapot nélkülöző ürügy alatt állandóan ott lebeg a Demokles kardja, pedig ez a

szervezet nem akar államot az államban, hanem mint a romániai magyarság egyetemének központi politikai szerve, összekötő kapcsoló akar a román államhatalom és a Románia kebelébe tartozó magyar kisebbség között lenni. Az államhatalomnak nem áll érdekében az, hogy a mi kulturánk szabad fejlődése elé akadályokat gördítsen. Ellenkezőleg az államhatalom érdekében az áll, hogy az állam területén lakó összes népfajok kulturája egy nemes veresben megacélosodjék. Társadalmi intézményeink jelentékeny része több, mint három évi szünetelés után, még most sem veheti fel újból a működés fonalát.

(A választási sereim.)

— Nagy vonásokban akartam azt a helyzetet, amelyben mi, a két millió lelkes számláló romániai magyarság, az egész ország lakosságának egy nyolcadrésze leledzünk, válaszolni s csak röviden akartam azokat az óhajokat megismertetni, amelyeket mi táplálunk.

Töbi tudom, hogy a jelen körülménynek ez ideig alig volt ideje a mi kérdéseinkkel, fájdalmainkkal, sereimainkkal, panaszaikkal foglalkozni. Számot kell adni arról a Komoly aggodalomról is, amelyet belőlünk az az eljárás váltott ki, amely velünk szemben a pár héttel ezelőtti lefolyó választások alkalmával tanúsított. Én megnyugtatom önmagamot most azzal, hogy ezek az állapotok azonnal meg fognak szűnni, mielőtt az arra illetékesek bennünket megismernek. Az arra illetékesektől függ, hogy ez a megnyugvás állandó jellegű legyen.

(Egyenrangú polgárok.)

— Mi becsületes hűséggel teljesítjük az állammal szemben fennálló kötelességeinket és mindennek ben eleget teszünk mindazoknak a kötelezettségeknek, amelyek ezen államnak valamennyi polgárát egyaránt terhelik. Mindemellett szemben természetesen igényeljük mindazokat a jogokat és előnyöket, amelyek ezen állam valamennyi polgárát megilletik. Ebből kifolyólag éppen az előbb eladottakra való tekintettel nem akarunk ezen államnak csak másod- vagy harmadrangú polgárai lenni, hanem az egyenjogúságot igényeljük a magunk számára e tekintetben is. Egyenlő kötelességek és kötelezettségek, egyenlő hűség és készség mellett egyenlő jogok illetnek bennünket meg.

— A mi terhére csak az a körülmény tudható az elfogultak részéről be, hogy más az anyanyelvünk, hogy magyarnak születtünk és anyánk, magyarnak nevelt és anyánk és hogy a megváltozott állampolgárságunk dacára magyarok akarunk maradni és magyarokként kívánunk meghalni is. Mi új állampolgárságunkat becsülettel egyeztetjük össze a magunk magyarságával s minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy ne csak hűséges fia legyünk fajunknak, becsületes ápolói kulturánknak, de önzetlen minden áldozatra kész és hű polgárai legyünk a román királyságnak is. Ne akarjon belőlünk senki retegátokat csinálni, mert az, aki faját megtagadni képes, adott állampolgárságát elárulja hazáját, királyát, sőt, Istenét is.

Bérmozgalmak Aradon

(A cukrászsegédek. — Sztrájk a kályhagyárban.)

Megírta az Aradi Közlöny, hogy a cukrászsegédek béremelést kértek munkaadóiktól s miután kérelmüket nem teljesítették, az ügy a munkaügyi felügyelőség elé került.

A ma délelőtti tárgyaláson megjelentek a munkaadók és a segédek részéről megválasztott bizalmi férfiak, akik a tárgyaláson eladták, hogy 30 százalékos béremelést kérnek és ezzel kapcsolatosan új kollektív szerződést akarnak megkötni. A mai tárgyaláson még nem jött létre meg egyezés mert a munkaadók nem akarták megadni a kért 30 százalékos béremelést. A tárgyalásról jegyzőkönyvet vettek fel és a munkaügyi felügyelő még egy tárgyalás meg tartását rendelte el.

Jelentjük azt is, hogy a Szilágyi-féle kályhagyárban dolgozó munkások 25 százalékos béremelést kértek. Munkaadójuk a kérést nem teljesítette és ezért az ügyet átadték a munkaügyi felügyelőséghez. Több sikertelen tárgyalás után a munkások sztrájkba léptek. A munkaadó egyezkedni próbált a munkásokkal, de ezek ragaszkodtak a kért 25 százalékos béremeléshez. Most azonban valószínű, hogy meg egyeztek egymással, mert Szilágyi a munkások napi bérért 10 leivel emelte. A munkások új kollektív szerződést akarnak kötni amelyet a munkaügyi felügyelőséghez nyújtanak be jóváhagyás végett. Ha a munkások elfogadják a 10 leif béremelést, napi béréük min. egy 50-60 leif lesz.

Megérezte a halálát.

(Codilla Sándor tragédiája.)

Különös körülmények között halt meg ma délelőtti Codilla Sándor aradi építési vállalkozó. Codilla Sándor, akinek a Strada Marie Chendin (Kölcsey-utcán) van saját háza, az utóbbi napokban igen gyakran emlegette környezetének, hogy közelíteni érzi halálát. Hozzá tartozóit fájdalmasan érintették a tragikus megérzések és vigasztalni próbálták Codillát, aki azonban szomorú mosollyal fogadta a vigasztalásokat.

— Hiába minden — mondotta — meg fogok halni rövidesen, csak addig elnézhessem ügyemet.

Tegnapelőtt meglátogatta ügyvédjét, végrendeletet készített és felkérte az ügyvédet, hogy készítessen kimutatást, mert másnapra tisztán akarja látni vagyoni viszonyait. Az ügyvédől ezekkel a szavakkal búcsuzott:

— Ma voltam magánál utoljára ügyvéd ur.

A tegnapi napot ügyfeleimél töltötte, úgy, hogy a nap folyamán minden ügyét elintézte. Este melegen elbúcsuzott feleségétől és kisfiától. Ma reggelre önkívületi állapotban találták ágyában. Az előhívott orvos már nem tudott segíteni rajta és délelőtti a nélkül, hogy visszanyerte volna eszméletét, szívvelhűdéshen meghalt. Codilla Sándor építész, akivel valami ségmagyarvázhatatlan érzés előre jelezte halálát, mindenki egészséges, jókedvű embernek ismerte. A tragikus sorsu építész fiatal felesége és kisfia gyászolja.

Testnevelés

az aradi főgimnáziumban.

Az ifjúság helyes testnevelése a testedző sportokkal és különösen iskolákban, angol, francia, német stb. iskolákban egyaránt az északi népek rendszeres gimnasztikájával, mint a legalkalmasabb tömegképző eszközzel karöltve történik, már jó két évtized óta, még odaát Magyarországon is. Az aradi román kat. főgimnáziumban a művelt népek eme legújabb rendszerének szellemében legjobb tudásom és szakvezetésem alatt történik az ifjúság testi nevelése. Ezt atletikai, torna, birkózó, vívó és műugró versenyeken igen sokszor volt alkalma bemutatni a r. k. főgimn. ifjúságának. Mégis akad valaki, aki „szinte sajnálattal” látja, hogy a r. k. főgimn. habár tiszteletreméltó, de minden esetre idejét mult konzervativizmussal ragaszkodik a merev tornarendszerhez, holott az ifjúság lelkét rég meghódította az iskolán kívüli sport. Ez vízió ez látomás! A valóról, amit a szülők és józan társadalom lát és tud, legyen szabad rövid beszámolót adnom elsősorban a közvetlenül érdekelt szülőknek. A r. k. főgimn. vezetősége megértve a haladó idők hívó szavát, tért engedett a leányok helyes sportolásának is. Az első aradi leány törvívó csapat is példa erre. A legelső leány buzogány csapat. A legelső leány szertorna csapat. A vívásban kívül minden nemes szabadterei sport kultiválása ezt bizonyítja. A mult nyáron a kat. főgimn. ifjúsága, fiúk, leányok a Neptum uszodában vezetése alatt műugró versenyt tartottak. Amikor a körülmények engedték, műkorcsolyázó és úzó versenyeket is rendeztem az ifjúság részére. Kora tavasztól késő őszig kint sportolunk a szabadban, jelenleg a Maros regatta jóvoltából az egyetlen területen. A játékok közül csak azokat a testedzőket nem kultiválunk, melyekhez életbiztosítás szükséges és melyeknél ugyszólván napirendi vannak a kellendőségek, sőt — Isten bocsássa — még lábtörések is történhetnek, mint pld. az „ATE.” „Hakoah” vasárnapi meccsén, a szülők pedig nem nagy örömmel fogadják lábatorított gyermekeiket életbiztosítás nélkül. Ha nem majd fia a magyar ifjúság oly intelligenciára, önuralomra, angol hidegvérre tesz szert, mint az angol ifjúság, úgy elérkezett az idő a világ legszebb, de legnehezebb játékának, a footballnak, iskolában való kultiválása. Addig még várhatunk. A klubok kötelesek életbiztosítási díjat fizetni footballistáikért, kik klubjaik színeért kockára teszik épségüket, esetleg életüket. Igy hallottam egy ATE. közgyűlésen. Ez nagyon helyes. De ki és hogyan garantálja ezer ifjunak, egy iskolának, a testi épségét és egészségét? Én nem tudom.

Itt már a szülők fognak határozni Strifler Ferenc főgimn. tornatanár.

MULATSÁG.

— Az aradi önkéntes tűzoltókar április hó 29-én este 8 órai kezdettel a „Fehér Kereszt” szálloda emeleti nagyszobájában az önkéntes tűzoltók személyi felszerelési és segélyalapja javára zárkörű táncmulatságot rendez. A résztvevők utcai öltözetben jelenhetnek meg.

Küldöttség Barabásnál.

(Ki legyen az aradi magyarság jelöltje?)

Ma délután 6 órakor dr. Leitner Ernő orvos vezetésével negyventagu küldöttség kereste fel dr. Barabás Bélát a Strada Cloasca (Szt. László utca) 5. szám alatti lakásán. A küldöttség tagjai Arad kereskedő és iparos világának vezetőemberei voltak. A küldöttség vezetője dr. Leitner Ernő üdvözölte dr. Barabás Bélát és egyben kérte, hogy az aradi mandátumra a magyarság Zima Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkárát jelölje, mint az erre legalkalmasabbat. Dr. Barabás Béla válaszában kijelentette, hogy a küldöttség kérelmét tudomásul veszi, de arra érdemben nem válaszolhat, mert a jelölés nem tőle, hanem Arad magyarságától függ. A fontos az, hogy Arad magyarságának harmóniáját a képviselőjelölt személye ne bolygassa meg. A jelölt csak a magyarság programját, a Magyar Szövetség programját vallhatja magáénak. Adler Andor beszédében hangsúlyozta, hogy Aradon csak egyféle magyar van és mindenki az, aki magyarnak vallja magát. Azt kérte, hogy a hétfői gyűlés jelölő gyűlés legyen. Barabás kijelentette, hogy a hétfői gyűlés csak szervezkedő gyűlés lesz és akkor fognak egy bizottságot kiküldeni, melynek az lesz a feladata, hogy a jelölt személyében megállapodjék. Barabás kijelentette még, hogy ő nem ismer külön érdekeket, csak a magyarság érdekeit. Végül még kijelentette, hogy a Magyar Szövetség aradi tagozatának egy agilis elnökre van szüksége és erre a megjelentek dr. Köpf. János ügyvédet kezdték életelni.

A módosított lakbérleti törvény

A búcesteri bérlők újab tüntetése.

BUCURESTI. A kormánypárt érdekezletre jött össze, amelyen Moldovan Leontesnek a parlamentben tanúsított viselkedését tárgyalták, majd ismét a lakbérleti javaslattal foglalkoztak. Megszavazták úgy az igazságügyminiszter módosításait, mint több képviselő javaslatát. Így elfogadták azt az indítványt, hogy a kereskedelmi vállalatoknak és cégeknek hat havi időt adnak arra, hogy más helyiséget szerezhessenek. Elfogadták továbbá azt a javaslatot, hogy a fogyasztási szövetkezetek szerződésai meghosszabbítottassanak.

BUCURESTI. A lakásbérlők tegnap délután ismét ülést tartottak, amelyen heves szónoklatokban támadták a kormányt. Több ízben megkísérelte a több ezer főnyi tömeg, hogy a kamara elé vonuljon, de a kivonult katonaság és rendőrség ezt megakadályozta. Több incidens fordult elő, sok asz szony elájult. Az ülés körülbelül tíz órakor ért véget.

Gyallay szerkesztő kézigránátjai.

Örizzetben a bécsi bombamerénylő. — Két irányban nyomoz a budapesti rendőrség.

Másfél hete annak, hogy a budapesti Erzsébetvárosi Körben bombamerényletet követtek el, a melynek hat halottja s mintegy negyven sebesültje lett és mindmáig a rendőrség nem tudta elfogni a tetteseket. A rendőrség nyomozása most már, úgy látszik; jó úton van és mint a rendőrségen mondják, lassan, de biztosan halad előre. A főkapitányságon a belügyminiszter vezetésével hosszabb tanácskozás volt, amely délután félhét órakor kezdődött és mintegy két óra hosszat tartott. A tanácskozás a nyomozásnak most már biztató jeleit tárgyalta meg és ezenkívül ezzel összefüggően más intézkedések is szóba kerültek. A rendőrség nyomozását két irányban folytatja. Az egyik irány az Erzsébetvárosi Kör személyzetének dolgát kívánja tisztázni, más irányban pedig a nyomozás Gyallay Mihály személyével van kapcsolatban.

Legújabb jelentéseink a következők:

Az Aradi Közlöny jelentése.

Az Aradi Közlöny április 9-i száma közölte a Román Távirati Iroda jelentését, amely szerint a cluji rendőrség letartóztatott két embert, akik ellen alapos a gyanu, hogy a pokolgépes merénylet részesei. Az Aradi Közlönynek ez a száma eljutott Budapestre, ahol még mit sem tudtak a cluji letartóztatásokról és így az Aradi Közlöny jelentése alapján értesültek rólok. A hírlapírók ebben az ügyben felkeresték dr. Horváth Antal rendőrtanácsost, aki a következőket mondotta:

— Mi csupán az Aradi Közlönyből értesültünk a Kolozsvárt történt két letartóztatásról. Hogy az ott örizzetbe vett két embernek van-e köze a bombamerénylethez, vagy nincs, azt előzetesen nem tudhatjuk és csak később fogjuk megállapítani, ha majd a letartóztatottakat a román rendőrség kiadja. Mi Kolozsvárról mindeztideig erről az ügyről sem távirati, sem telefonjelentést nem kaptunk. Az eddigi nyomozás folyamán nem lehetett megállapítani pontosan, hogy milyen műhelyből került ki a bomba úgy, hogy a rendőrség tisztán még e pontban sem lát. Minden esetre be fogjuk idézni Bibó Dénes hadnagyot, hogy kihallgassuk ebben az ügyben és ezzel minden további szóbeszédnek elejét vegyük.

BUDAPEST. A rendőrség kihallgatta Bibó Dénest és megállapította, hogy az ő műhelyében sohasem gyártottak bombát s hogy az Erdélyben letartóztatottak sohasem dolgoztak Bibó műhelyében.

Újabb fordulópon.

BUDAPEST. A nyomozás energikus folyik tovább és biznak az eredményben. Gróf Klebelsberg Kunó belügyminiszter állandóan aktív részt vesz a rendőrség munkájában, ami annak bizonyítéka, hogy az eljárás hanyatlásáról szó sem lehet. Az ügyészség Iványi-Fekete állítólagos színész ellen elkészíti a vádiratot és egy hónapon belül főtárgyalásra kerül a sor. A vörös-autó gyanúsított-szörfje jelemezett és elmondotta, hogy egy polgári családot szállított a

Dohány utcába. Megállapítást nyert, hogy az eset nincs összefüggésben a merénylettel. A rendőrség különben fordulóponthoz jutott. A vallomások során olyan adatok birtokába jutott, amelyek nemcsak a merényletre, hanem régi bűnesetekre is vonatkoznak. — Újabban több letartóztatást várnak, négyet bizonyosan. Eötvös Károlyt, akit a bécsi Szemző- és Léderer paloták ellen végrehajtott bombamerényletben való részvétellel gyanúsítottak örizzetbe vették, mert a bécsi és budapesti bombamerényletek hasonlítanak egymáshoz. Később azonban szabadon bocsátották. Ekkor kijelentette barátai előtt, hogy része van a merényletben. Az a rendőrség tudomására jutott és ezért újból örizzetbe vették.

BUDAPEST. Gróf Klebelsberg Kunó belügyminiszter tegnap este két óra hosszat tanácskozott a főkapitányságon Dános országos főkapitánnyal és a nyomozás vezetőivel.

BUDAPEST. Kiderült, hogy dr. Dániel Sándornak, az Ebredő Magyarok Egyesülete ügyészének nincs része a bombamerényletben, ellenben felmerültek olyan adatok, hogy tudomása lehet az Atheneumnál és az Estnél történt rombolásokról. Dr. Dánielt a főkapitányságon örizzetbe helyezték. A régebbi atrocitások tetteseit összefogták, köztük Eötvös Károlyt, akit a bécsi Léderer palota elleni merényletnél is gyanuba fogtak. Barátainak elbeszélte, hogy Bécsből bombákat hozott a zsidók ellen és amikor együtt lesznek a klubban, felhasználják azokat. Amikor ezt a kijelentését a szemébe mondták, indulatosan kifakadt:

— Azt hittem uriemberekkel van dolgom, akik nem mondják vissza a hallottakat.

Ekkor észrevette, hogy elszólta magát. Ettől kezdve konokul tagadott.

Gyallay Mihály kézigránátjai.

BUDAPEST. Gyallayt tegnap délután ismét kihallgatták, mert az eddigi eljárás során az ő személyére vonatkozóan olyan adatok merültek fel, amelyek más ügyekben való bűnrészsége mellett szólnak. Gyallay személye továbbra is érdekes tanuvallomás alapján került bele ebbe az ügybe. A főkapitányságon megjelent ugyan is a sok tanu között valaki, aki elmondotta azt, hogy a Hazánk szerkesztőségében tartózkodott éppen akkor, amikor Gyallay Mihály hetilapszerkesztő egy fiatal embernek két kézigránátot adott át. A fiatalember már tudta, hogy miről van szó és a két kézigránát átvétele után csak ennyit mondott:

— Na lesz majd újra a zsidó újságoknak mit írniok.

Gyallay és a fiatalember között ekkor rövid párbeszéd folyt le, a melyből csupán annyit lehetett megérteni, hogy a fiatalember Abony felé utazik. E tanuvallomás alapján idézték be a rendőrségre Gyallay Mihályt és kikérdezték őt arról, hogy ki volt az a fiatalember akinek azt a két bombát átadta és milyen célból adta ki a kézigránátokat. Gyallayt egészen váratlanul érte, hogy a főkapitányságon ebben az ügyben kihallgatják őt. El-

ső kihallgatása során azt vallotta, hogy ez a fiatalember bizalmas és hazafias célból kapta ezt a két kézigránátot. A rendőrségen természetesen ezt a felvilágosítást nem fogadták el, később maga Gyallay is belátta azt, hogy vallomása nem lehet kielégítő, mert legközelebbi kihallgatása alkalmából első vallomását megváltoztatta. Ekkor már Gyallay azt mondotta, hogy ennek a fiatalembernek azért adta át ezt a két kézigránátot, hogy — halat fogjon a Dunában. A rendőrségen ezt a megváltoztatott második vallomását természetesen már komolyan sem vették.

Egy zsidócsaládot kellett volna kiirtani.

A kapott személyleírások alapján a detektíveknek sikerült előállítani ezt a fiatalembert. Kiderült, hogy Kovács Józsefnek hívják és mindössze 18 éves. A fiatalember egész testében remegett, amikor a főkapitányságra került. Itt sirva töredeelmes vallomást tett. Elmondotta, hogy körülbelül egy hónappal azelőtt Gyallay a Hazánk szerkesztőségében két kézigránátot adott át neki. El kellett volna mennie Abonyba, hogy ott egy kijelölt zsidócsaládot felrobbantson. Gyallay megígérte neki, hogy a feladat teljesítéséért ötezer korona jutalmat kap. Átvette a két kézigránátot s amikor az utcán volt, akkor jutott tudatára annak, hogy mire vállalkozott. Már megbánta a dolgot és a Calvin térre ment, ahol a szolgálatot teljesítő rendőrnek átadta a kézigránátokat, azal, hogy találta őket. A rendőr a kézigránátokat bevitte a legközelebbi őráliomásra, ahol igazolványt állítottak ki Kovácsnak a kézigránátok beszolgáltatásáról. Kovács ezzel tisztázta magát, hogy az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett merénylet ügyében nincs szerepe. Kovács ellen egyelőre nem indítottak eljárást, de a rendőrségen maradt, mert vallomásaiban oly értékes és fontos adatokat szolgáltatott, amelyek a bombamerénylet ügyében folyó nyomozás során felhasználhatók mutatkoznak és ezeknél a rendőrségnek szüksége van Kovács Józsefre is.

Gyallayt mással is gyanúsítják.

Kovács József vallomásával és más tanuk kihallgatásával is a rendőrségen az a gyanu látszik megerősödni, hogy Gyallay más bűncselekmények elkövetésében is erősen gyanúsítható. A rendőrségen éppen ezért Gyallay személyére vonatkozóan szélesebb körre terjesztik ki a nyomozást. A főkapitányságon most beszerzik azokat az adatokat, amelyek Gyallay előéletére vonatkoznak. Gyallay a főkapitányságon történt örizzetbevételeig a Hazánk című hetilapnak volt a szerkesztője, azelőtt pedig Sátorajhajhelyen néptanító volt. Gyallay a rendőrség örizzetében maradt.

Tüntetés az ügyészségen.

A rendőrségi nyomozás megindulása után a főkapitányságra előállítottak tizenhat fiatalembert, aki az utóbbi idők zavargásaiból volt ismeretes és a főkapitányságon kihallgatták őket arra vonatkozóan, hogy mit tudnak a merénylettel kapcsolatban s hol tartózkodtak akkor, amikor a robbanás történt. Mivel mind a tizenhatnak sikerült alibi bizonyítania és az alibi bizonyítást a detektívek utánjárásukkal is megerősítették, a főkapitányságról valamennyit elbocsátották. A szab-

Legujabb berlini és bécsi ruha és JULIU PLESZ GYULA ruha-áruházába bluz különlegességek megérkeztek Arad, Str. Col. Piriel (Vörösmarty-u.) 2. — Külön mérték osztály. — Szolid árak

Husvétii locsolkodó partümök a legolcsóbban beszerezhetők SZABO drogeriában. „KELET” híd
detés, A R A D

la üzleti sánszait. E részvényeknek legnagyobb baja az, hogy nincs gazdájuk a budapesti piacon.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak (április 12.):
Dollár 138—, márka 0-50—,
dinár 1-80—, szokol 2-80—,
magyar korona 0-20, budapesti ki-
fizetés 5-50—, bécsi kifizetés
54—, berlini kifizetés 0-51—,
francia frank 14, prágai kifizetés
2-78—.

Zürichi nyitás (ápr. 12.): Berlin
179—, Newy. 515, Milano 2770—,
Prága 1087-5, Budapest 67, Zágráb
165, Bucuresti —, Varsó 13, Bécs
6-825, lebélyezett osztrák korona 7.

Budapesti nyitás (április 12.):
Napoleon d'Or 2850, dollár 770,
márka 277—, leu 575—, sokol
1572—, dinár 952, rubel 55—,
lengyel márka —, osztrák kor.
10-625, lira —. — **Kifizetések:**
Berlin 272-5, Svájc 15000, Bécs
10-625.

Zürichi zárlat (április 12.): Ber-
lin 175—, Newyork 515, Milano
2770, London —, Páris —,
Prága 10-35, Budapest 64, Zágráb
165—, Bucuresti —, Varsó 14,
Bécs 6-25, lebélyezett osztrák ko-
rona 7, Amszterdam —.

Budapesti zárlat (április 12.):
Napoleon d'Or 2980, dollár 787,
márka 268, rubel 65, leu 580 so-
kol 1579, dinár 960, angol font —,
francia frank —, osztrák korona
10-125 lira —, bécsi kifizetés —
lengyel márka —, svájci frank —
holland forint —.

= Tökélt emel a Polgári Takarékpénztár. A Victoria és az Általános Takarékpénztár után Arad egyik legnagyobb pénzüzemete, az Aradi Polgári Takarékpénztár is felemeli alapítókéjét, hogy saját tőkét egyensúlyba hozza a nála elhelyezett idegen tőkékkel. Az Aradi Polgári Takarékpénztár tevékenységét mind szélesebb körökre terjesztette ki és az utóbbi időkben óriási fellendülést ért el. Az alapítókéremelés 4 millió lei körül mozog. Minden két régi részvény után egy új részvényt bocsátanak ki. A tőkékemelés sikere biztosítva van, mert különösen a vidéken széleskörű érdeklődés nyilvánul meg a Polgári részvények iránt.

= Meghívó Az Aradi Hitelbank Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatósága ezennel meghívja a részvényes urakat 1922. évi április hó 27-én délután 4 órakor az Intézet helyiségében megtartandó rendkívüli közgyűlésre. Tárgysorozat: 1. Jegyző és két hitelesítő megválasztása. 2. Lemondás folytán megüresedett a) igazgatósági, b) felügyelő bizottsági

tagok választása. 3. Az igazgatóságnak felhatalmazás az alapszabálymódosításra és határozati alaptőke felemelésére nézve. 4. Esetleges indítványok. A t. részvényesek, akik a közgyűlésen megjelenni óhajtanak, felkérhetik hogy részvényeiket folyó hó 26-án délelőtt 12 óráig az intézet pénztáránál letétmenyezni sziveskedjenek.

Irodalom és művészet.

* A színház műsora. Csütörtök, péntek és szombaton a színház zárva van. Vasárnap d. u.: Szerencsetánc. este: Bucsukeringő, László Andor felléptével. Hétfőn d. u.: Szibill, László A. felléptével. este: Éva, László A. felléptével.

* A színházi iroda hírel. Csütörtökön, pénteken és szombaton az egyházi börtök miatt a színház zárva van. — Vasárnap délután a Szerencsetánc van műsoron. — A Bucsukeringő, Strauss gyönyörű zenéjű operettje vasárnap estére van kifizetve. — Hétfőn délután Jacobi híres operettje Szibill megy. — Az Éva, Lehár Ferenc legkedveltebb operettje husvét hétfő estjén kiváló szereposztásban kerül színpadra.

* A Kölcsey-Egyesület a rendezési nyolc zsúrján felül egy kilencedik zsúrt rendez május 7-én, belépődíjjal a szegény gyermekek tankönyvségélyezésére. Az estén többek között a timisoarai magyar dalárda fog bemutatkozni. Ez alkalomra a dalárda elnöke, Szabolcska Mihály is átjön, hogy résztvegyen az est műsorában.

* A craiovai operastaggione vendéglátója. A színházi bizottság mai ülésén a craiovai dalárda ügyével foglalkozott, amely főleg olasz operák előadására végigjárja Erdély összes nagyobb városait. Aradi vendégszerelésük alkalomával, amelyet csupán egyetlen estére terveznek, a következő műsört állították össze: Gounod: Faust I. felv. Verdi: Rigoleto IV. felv. Rossini: Sevillai borbély I. felv. A műkedvelő operastaggione, amely a legkiválóbb énekeseket foglalja magában, saját hatalmas zenekarral, önálló díszlet és ruhatárral is rendelkezik és az egész repertoirt olasz nyelven fogja előadni.

* A Modern Kabaré husvétii ünnepi előadásai. A háromnapos szünetet a Modern kabaré agilis társulata a husvétii ünnepi előadások előkészítésére használja föl. Nagyszabású programot állított össze vasárnapra és hétfőre az igazgatóság. Vasárnap és hétfőn délután

fél helyarákkal Kedélyes kacagó-délután lesz. Vasárnap este rendez helyarákkal családi estéjé műsorról, hétfőn este pikáns estéjé teljesen új, ez alkalomra összeállított ünnepi műsorról. Jegyeket mind a négy előadásra naponta három és hat óra között ad ki a pénztár.

* Budapesti színházi körökből. Z. Molnár László a Magyar színház kiváló művésze, aki az elmúlt nyáron Aradon is vendégszerelést, megvált a Magyar színházról.

* Aradi művészek képzéskiallítása. Április 15-én (nagyszombaton) délelőtt tíz órakor nyílik meg a Kulturpalota kistermében Diószeghy László, Páll Albert, Beleznyay István, B. Latinka Elza és Minisan Cornél csoportkiállítás és Balla Béla kollektív kiállítás.

MOZI. * Nagybőjtű színe az Apollóban és az Urániában. A magyihét három utolsó napján: csütörtökön, pénteken és szombaton az Apolló és az Uránia nem tart előadásokat. Így a legközelebbi előadásokat husvét vasárnapján tartja a két mozi. Az igazgatóság előre gondoskodik arról, hogy a husvétii műsor elsőrangú filmekből álljon.

Apró históriák.

* **Előestéjé párbeszéd.** A kisvácsonton tegnap este egy házaspár igyekezett a vasut felé, de már a Fehér Keresztnél felpaprikázva ültek be a kocsiba, mert már előbb erős vita indult meg közöttük. Suttogva, de éles hangon folytatódott köztük a szóváltás a kocsiban és a sorok irójának, aki mellettük ült és az újságba mélyedt, mintha nem figyelne oda, a következő párbeszédet sikerült kihallgatni:

A városháza tájékan az asszony így szólott egy mártír sóhajával:

— Hát hiszen nem mondom, én sem vagyok szent, nekem is vannak hibáim...

A férj busan nézett maga elé, mélyen sóhajtott és ózinte meggyőződéssel bólintott:

— Bizony vannak drágaságom, bizony vannak...

Az asszony erre felkapta a fejét és a haragtól elvörösödve, mérgesen kérdezte:

— Igazán? Vannak? Igazán? Szeretném tudni, hogy micsodák!

A szerkesztésért:

KÁROLY JÓZSEF

felel.

LEGUJABB.

Az exkirály vagyona.

BUDAPEST. Az exkirály budapesti végrendeletét felbontják a főudvarnagyi bíróság, az országbíró és a hercegprimás jelenlétében. A kormány legközelebb a budapesti legybank utján nagyobb összeget utal át az exkirályi családnak. Schnitzler Agoston, az exkirály vagyongazdálkodásának igazgatója szerint az exkirály magyarországi vagyona a budafoki pincében levő borokból áll, ami 60 millió korona, azonkívül hadi kölcsönökből, amelyek 75 százalékos lombardhitellel vannak terhelve és a zár alatt levő ráckevei birtokból. Lépéseket tettek, hogy a birtokot feloldják a zár alól.

Négy letartóztatás.

BUDAPEST. A rendőrség ma letartóztatott Gyallay Mihály szerkesztőt dr. Adorján Gézát, dr. Dániel Sándort és Kovács Józsefet a Jászkarajenői kézilánárok ügyében. A főkapitányságon a nyomozás két irányban halad. Az egyik szorosban a klubban történetekről folyik, a másik a robbanástól független mellékkörülmények kinyomozására szolgál. A főkapitányságon rengeteg anyag gyűlt össze más nyomozásból. Így adatok vannak a rendőrség hírtokában Boros Istvánnak a Gelb-butorgyár igazgatójának meggyilkolásáról és a Lágymányosi főban talált feldarabolt férfiról. Ezek az ügyek még felderítetlenek.

Veszek őszi vágású bükk, cser- és tölgy

tűzifát

bármilyen nagy mennyiségben. Kérlek azonnali jutányos ajánlatot. **POPA LIVIUS**, Arad, Str. Barltiu 5., 1665

Több 1 és fél éves

prima mangolica tenyészkan eladó.

Megtéríthető Aradon. Bővebbet **Chera János** Str. Luther J. szám. 1666

Az előkelő világ cipőkrémje

Felhívás! Nagytakarítást ne végezzen senki addig, míg árajánlatot nem kér **Lovás Károly** lakástisztítási vállalatától, Str. Oltuz (III-és-u.) 30a. Parketta surolás, beeresztés, polsokaitás olcsón és felelősség mellett. 12251

Pénteken este indítunk futárt Cluj (Kolozsvárra) magyar és cseh vizumot 36 óra alatt közismert pontossággal szerzünk: **KELET** hírlapiroda Str. Alexandr (Salacz-u.) 1

